

71g/25

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aan

Minister VWS

Deadline: 08-09-2025

Directie Internationale
Zaken
Team B Europa

Ontworpen door

nota

(ter beslissing)

BNC-fiche: EU strategie inzake de beschikbaarheid van
medische tegenmaatregelen voor crisisparaatheid

Datum Document
27-08-2025

Kenmerk
4196915-1087084-IZ

Bijlage(n)
2

25/8 6/9

1. Aanleiding

- Op 9 juli 2025 heeft de Europese Commissie (hierna: Commissie) een 'Medical Countermeasures Strategy' gepresenteerd, waarmee zij de beschikbaarheid van medische tegenmaatregelen (hierna: MTM) wil borgen ten behoeve van de crisisparaatheid en gezondheidsbeveiliging. Het betreft een mededeling, geen wet- of regelgeving (bijlage 1).
- De strategie omvat een groot aantal acties en initiatieven op EU-niveau, ter aanvulling en ondersteuning van de activiteiten die lidstaten zelf op dit vlak uitvoeren. In de bijlagen van de strategie worden een viertal prioritaire typen gezondheidsbedreigingen geïdentificeerd en wordt er tevens een EU-medische noodvoorradenplan gepresenteerd.
- Voor mededelingen van de Commissie dient een Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) fiche te worden aangeboden aan het Parlement, met daarin de inhoudelijke hoofdlijnen en een kabinetsappreciatie daarvan.
- VWS is penvoerder voor dit fiche en er zijn een brede interdepartementale consultatie uitgevoerd.
- Samen met de MTM-strategie heeft de Commissie de EU-voorraden strategie uitgebracht op 9 juli jl. JenV is penvoerder van het BNC-fiche hierover. Gezien de synergiën tussen deze twee strategieën, is het concept BNC-fiche over de EU voorraden-strategie ook bijgevoegd (bijlage 2).

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de inhoud van dit BNC fiche.
- Indien u akkoord bent, zal het fiche (bijlage 2) ter bespreking worden voorgelegd in het interdepartementale CoCo-overleg van 9 september en daarna worden doorgeleid naar de MR van 12 september.

- Na MR-akkoord stuurt de minister van Buitenlandse Zaken het fiche naar de beide kamers der Staten-Generaal.
- Vanwege dit proces is de deadline 1 september.

Directie Internationale Zaken
Team B Europa

Kenmerk
4196915-1087084-IZ

3. Kernpunten

Hoofdpijnen van de strategie

- Met de strategie wil de Commissie voortborduren op recente ervaringen met gezondheidscrisis, waaronder Covid-19, waarbij er sprake was snel toenemende vraag, tekortschietende productie en onevenwichtige verdeling van medische tegenmaatregelen, zoals vaccins en persoonlijke beschermingsmiddelen, wereldwijd.
- De Commissie wil met de strategie de gehele leveringsketen van MTM versterken, met een breed scala aan acties gericht op gezondheidsinlichtingen, waarschuwingssystemen, de monitoring en surveillance van gezondheidsbedreigingen en de toeleveringsketens van MTM die daarbij van belang zijn.
- De nadruk zal daarbij liggen op vier typen gezondheidsbedreigingen: i) *respiratoire en via contact overdraagbare virussen*; ii) *vectorgebonden en zoönotische virussen*; iii) *antimicrobiële resistentie (AMR)* en iv) *militaire en/of chemische, biologische en radio nucleaire bedreigingen (CBRN)*. De Commissie zal voor deze bedreigingen een lijst met kritieke MTM opstellen.
- Daarnaast zal worden geïnvesteerd in het versnellen van onderzoek en ontwikkeling, onder meer via een *Medical Countermeasures Accelerator* (one-stop-shop loket), *EU ontwikkelings 'hubs'* voor diagnostica, voor therapeutica en voor vaccins, de oprichting van een *EU-netwerk van MTM productielocaties* en verdubbeling van een *investeringsfonds* van de Commissie (HERA Invest).
- Daarnaast zal de Commissie onderzoeken welke kwetsbaarheden er bestaan bij de toeleveringsketens van MTM die niet gedekt worden door bestaande lijsten van met name kritieke geneesmiddelen. Ook zal de Commissie de mogelijkheden voor gezamenlijk aankopen en aanbesteden op EU-niveau versterken.
- De Commissie wil verder investeren in EU- en mondiale samenwerking om zo crises elders te kunnen (helpen) voorkomen en/ of beheersen.
- Het vraagstuk van weerbaarheid en civiel-militaire samenwerking en de behoeften die vanuit dat perspectief en de NAVO worden gesteld met betrekking tot MTM-beschikbaarheid, zullen nadrukkelijk worden meegenomen. Ook zal er geïnvesteerd worden in een initiatief om de detectiecapaciteit rondom CBRN-bedreigingen op EU-niveau te vergroten.
- De Commissie stelt in het MTM noodvoorradenplan in de bijlage bij de strategie, dat zij wil komen tot een selectie en samenstelling van noodvoorraden van MTM op EU-niveau, ten behoeve van de vier genoemde gezondheidsbedreigingen. Deze zullen naar verwachting ondergebracht worden onder het al bestaande rescEU-instrument dat onderdeel vormt van het Uniemechanisme voor civiele bescherming, waarvoor er een versterking van het wettelijk kader is voorgesteld door de Commissie.
- Deze rescEU voorraden – waarvan ons land er één beheert – gelden momenteel als 'last resort' optie, maar kunnen straks onderdeel vormen van een geïntegreerd stelsel van nationale en Europese MTM-voorraden.

Kabinetsappreciatie

Directie Internationale Zaken
Team B Europa

Kenmerk
4196915-1087084-IZ

- Het kabinet staat in de basis positief tegenover deze strategie die past bij een grotere aandacht voor paraatheid en weerbaarheid ten aanzien van de toenemende diversiteit en mogelijke gelijktijdigheid, van de vier door de Commissie geïdentificeerde gezondheidsbedreigingen.
- De strategie stelt een flink aantal acties voor op EU-niveau. Door de korte tijd die de Commissie hiervoor wil uittrekken, zet het kabinet wel vraagtekens bij de haalbaarheid hiervan.
- Een belangrijk discussiepunt betreft de wijze waarop de beschikbaarheid en leveringszekerheid van MTM geborgd moet worden. De strategie biedt een scala aan initiatieven in de gehele toeleveringsketen. Maar het is belangrijk steeds te bekijken welk doel daarmee beoogd wordt, ter paraatheid en bestrijding van welk type gezondheidsbedreiging en voor welke specifieke scenario's.
- Ook dient de impact van deze initiatieven op de bestaande MTM-toeleveringsketens meegewogen te worden, zowel op EU-niveau als initiatieven die lidstaten nationaal nemen. Bestaande kwetsbaarheden zoals terugkerende tekorten van geneesmiddelen en/of medische hulpmiddelen die (ook) in de reguliere gebruikt worden moeten niet verergerd worden. In deze situaties dienen ook alternatieve opties onderzocht te worden.
- Tegelijkertijd vereisen paraatheid en weerbaarheid ook concrete stappen. Zo bestaat er voor de paraatheid ten aanzien van potentiële (grootschalige) militaire conflicten de behoefte om MTM-voorraden aan te leggen om inzet van de strijdkrachten te kunnen borgen. En ten behoeve van de paraatheid op (grootschalige) uitbraken van infectieziekten zijn voorraden of productieafspraken ten aanzien van specifieke vaccins, geneesmiddelen en/ of andere medische producten van belang ter voorbereiding op situaties van plotselinge vraagtoename, productiebeperkingen en disruptie waarbij de verder toenemende geopolitieke spanningen nog extra onzekerheden met zich mee brengen.
- De EU-strategie past binnen het wettelijk kader op EU-niveau op het vlak van volksgezondheid, waarbij de EU een aanvullende, ondersteunende en coördinerende bevoegdheid heeft bij de paraatheid en respons rondom ernstige grensoverschrijdende gezondheids crises. Omdat de strategie een mededeling betreft, is er geen sprake van overdracht van bevoegdheden. De strategie past ook in het bestaande wettelijk kader rondom ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen.¹
- De acties in de strategie zullen voor een belangrijk deel gefinancierd moeten worden uit de middelen onder het huidige Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027. De afgelopen jaren is al voor EUR 1,65 mld. aan noodvoorraden voor MTM incl. CBRN-apparatuur, aangeschaft ten behoeve van rescEU. De Commissie stelt onder het MFK 2028-2034 voor om de financiering van capaciteiten voor gezondheids crisisbestrijding inzake MTM onder te brengen onder het Uniemechanisme voor civiele bescherming.

¹ Verordening (EU) 2022/2371 inzake ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen en verordening (EU) 2022/2372 betreffende het kader van maatregelen bij een EU noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid.

Bijzondere aandachtspunten

- De MTM-strategie is ambitieus en omvat een flink aantal activiteiten. Echter, zoals ook in het fiche aangegeven, vervangt deze EU-strategie niet de verantwoordelijkheid van individuele lidstaten om hun eigen invulling te geven ten aanzien van de beschikbaarheid van medische tegenmaatregelen. De EU heeft niet de middelen noch structuren om dit voor lidstaten over te nemen. Bovendien zal veel afhangen van de vraag in hoeverre lidstaten betrokken willen worden bij de uitvoering van de verschillende acties die een gezamenlijk optreden vereisen. En bij de aankomende MFK-discussie 2028-2034 is ook de vraag hoeveel middelen er voor crisishulpverlening en respons bij gezondheidscrisissen beschikbaar zullen komen.
- In de tekst van het BNC-fiche wordt verwezen naar het voormalige programma pandemische paraatheid, waarvoor het kabinet de financiering heeft stopgezet, terwijl er nog geen besluit genomen is over eventuele nieuwe middelen voor weerbaarheid van de zorg in brede zin, waar ook pandemische paraatheid in het kader van een 'all hazards' aanpak een plek in heeft.
- Zolang dit financiële knelpunt niet is opgelost, zal beleid, coördinatie en samenwerking op dit vlak slechts in beperkte mate mogelijk zijn. Deze bezuiniging in Nederland staat haaks op de ambities van de EU waar Nederland in beginsel positief tegenover staat. Dit is een kwetsbaarheid in het nationale beleid.
- Een belangrijk ander aspect betreft de veelheid aan initiatieven die er op EU, mondiaal en NAVO niveau genomen worden ten aanzien van de beschikbaarheid van MTM. Het is belangrijk om op basis van analyse, visie, realistische verwachtingen en samenwerking deze initiatieven aan elkaar te verbinden om overlap en onbedoelde gevolgen te voorkomen.

EU Voorraden strategie

- Samen met de MTM strategie heeft de Commissie de EU voorraden strategie uitgebracht op 9 juli jl. Hiervoor dient ook een BNC-fiche voor worden opgesteld. JenV is hiervoor penvoerder, VWS heeft meegelezen op het (concept) fiche.
- De strategieën beogen samen opvolging te geven aan de voorgenomen acties uit de Europese strategie voor een Paraatheidsunie. De voorraadstrategie kan gezien worden als 'paraplu' waar de medische tegenmaatregelen strategie onder valt.
- De voorradenstrategie ziet breder toe op kwetsbaarheden in toeleveringsketens, op oa. het gebied van medische producten, maar ook voor energie, landbouw- en voedingsproducten en kritieke grondstoffen.
- De voorradenstrategie zet in op (1) het verbeteren van de coördinatie tussen lidstaten en EU instellingen, (2) voorspellende analyses en strategische planning, (3) het versterken van de crisishulpverlening via het identificeren van lacunes in strategische EU-voorraden, (4) een veerkrachtige en onderling verbonden logistieke- en transportinfrastructuur, (5) versterking van civiel-militaire samenwerking, (6) versterking van publiek – private samenwerking, (7) internationale samenwerking en externe partnerschappen.

- Belangrijke punten in het voorraadstrategie fiche vanuit VWS perspectief zijn:
 - Het aanhouden van strategische voorraden naast andere maatregelen kan een instrument zijn om potentiële tekorten op te vangen en de leveringszekerheid van bepaalde goederen borgen. Daarbij is het van belang om rekening te houden met mogelijk marktversturende effecten.
 - Er wordt al gewerkt met sectorale voorraden. Deze strategie dient daarom overkoepelend te zijn. De sectorale mechanismen dienen wel goed in tact te blijven/meegenomen te worden in de bredere coördinatie. Het opzetten van een voorraadvormingsprogramma vraagt mogelijk om een groot aantal beleidsmatige, financiële en organisatorische overwegingen en stappen. Hierbij is het van belang om de inzet van strategische voorraden steeds in het kader te zien van het beoogde doel ervan, het type crisis en de onderliggende scenario's. Het borgen van leveringszekerheid vereist een scala aan instrumenten, waaronder strategische voorraden, waarbij onderlinge afhankelijkheden in toeleveringsketens goed in kaart moeten worden gebracht. Ook vereist het onderhouden van voorraden maatwerk per sector.
 - Een voorbeeld wat concreet wordt aangehaald in het BNC fiche over de voorradenstrategie is dat via het RescEU instrument door Nederland meegewerkt wordt aan de aanleg van MTM voor de bestrijding van gezondheidscrisis en voor de paraatheid op CBRN dreigingen. In samenwerking met de private sector beheert- en exploiteert NL een voorraad medische apparatuur die de afgelopen jaren verschillende keren is ingezet.
 - Op het gebied van geneesmiddelen dient er in algemene zin goed onderscheid gemaakt te worden tussen veiligheidsvoorraden en strategische voorraden in bredere zin.

4. Toelichting

a. *Draagvlak politiek*

- In december 2024 heeft het kabinet de noodzaak uitgesproken om de weerbaarheid van Nederland tegen militaire en hybride dreigingen te versterken via een maatschappij brede aanpak voor zowel maatschappelijke weerbaarheid als militaire paraatheid.²
- De Kamer heeft de motie Idsinga aangenomen waarin het kabinet wordt opgeroepen de stand van zaken over strategische voorraden en vitale infrastructuur te presenteren dan wel een uitvoeringsplan voor te leggen en waarbij ook de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer over strategische voorraden uit 2022 worden meegenomen, zoals aangegeven in het Hoofdlijnenakkoord.^{3 4}

² Kamerstukken II 2024-2025, 30 821, nr. 249, Kamerbrief maatschappelijke weerbaarheid militaire en hybride dreigingen.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025, 32 852, nr. 333.

⁴ [Focus op strategische voorraden | Rapport | Algemene Rekenkamer](#)

- Deze EU-strategie inzake medische tegenmaatregelen kan bijdragen aan de doelstellingen van een betere paraatheid en weerbaarheid van Nederland en de EU tegen internationale crises en zal naar verwachting geen weerstand oproepen.

Directie Internationale Zaken
Team B Europa

Kenmerk
4196915-1087084-IZ

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Deze strategie sluit aan op verschillende maatschappelijke discussies over de paraatheid en weerbaarheid van de maatschappij ten aanzien van ernstige gezondheids crises. De strategie richt zich vooral op acties op EU-niveau die de Commissie wil ondernemen ter aanvulling, ondersteuning of coördinatie van het beleid rondom MTM door lidstaten.

c. Arbeidsmarkteffecten zorg- en welzijnsveld
N.v.t.

d. Gevolgen administratieve lasten
N.v.t.

e. Financiële en personele gevolgen VWS en uitvoeringsorganisaties
Geen directe gevolgen; acties op basis van de EU-strategie kunnen mogelijk relevant zijn voor nationaal beleid in het kader van weerbaarheid en de zogenaamde "all hazards" aanpak op nationaal niveau.

f. Juridische aspecten haalbaarheid
N.v.t.

- g. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)*
- VWS-intern: IZB, GMT, PDWZ, IZ, DCC, WJZ, PZo (regeldruk), FEZ; VWS-extern: RIVM; Interdepartementaal: JenV/ NCTV, DEF, OCW, EZK, LNVN, IenW, FIN/ IRF, SZW, BZ.
 - Vervolgproces: het fiche wordt op 3 september besproken in het BNC-overleg, op 9 september in de CoCo en op 12 september in de MR.

h. Toezeggingen
N.v.t.

i. Fraudetoets
N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze nota ter beslissing wordt met een Kamerbrief meegezonden.

